

Paragraaf Financieel Weerstandsvermogen en Risicobeheersing

Om de financiële positie van de gemeente te kunnen beoordelen brengen we het weerstandsvermogen in kaart. Het weerstandsvermogen is de mate waarin de organisatie in staat is middelen vrij te maken (beschikbare weerstandscapaciteit) om onverwachte financiële tegenvallers (risico's) op te kunnen vangen. De benodigde weerstandscapaciteit wordt afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van de berekening vormt de ratio weerstandsvermogen. De ratio geeft een indicatie of de gemeente voldoende in staat is om de aanwezige risico's op te kunnen vangen. In de nota weerstandsvermogen is het minimum voor de norm gesteld op het niveau 'voldoende', minimaal 1,0.

Daarnaast hebben we in deze paragraaf een set van financiële kengetallen opgenomen. Deze geven een aanvullend inzicht in de weer- en wendbaarheid van de gemeente en hoeveel financiële ruimte er is om structurele en incidentele lasten te kunnen dekken.

Aan de basis van deze paragraaf liggen de nota risicomanagementbeleid en de nota weerstandsvermogen.

In 2018 is een start gemaakt met het visiedocument Risicomanagement waarin ingegaan wordt op de doorontwikkeling van risicomanagement, te bepalen waar we als organisatie met risicomanagement naar toe willen en hoe we dit willen bereiken

Beschikbare weerstandscapaciteit

Voor de beschikbare weerstandscapaciteit kan de volgende cijferopstelling worden gepresenteerd:

	Stand per 01/01/2019	
	(incl. resultaatbestemming jaarrekening 2018)	
Structurele weerstandscapaciteit (weerstandscapaciteit exploitatie):		
* Onbenutte belastingcapaciteit	€	0
* Begrotingsoverschot komende jaren	€	0
Incidentele weerstandscapaciteit (weerstandscapaciteit vermogen):		
* Post onvoorzien	€	63.000
* Algemene reserve	€	5.729.500
* Reserve beleidsontwikkeling	€	3.749.000
* Algemene reserve grondexploitatie	€	6.052.000
* Stille reserves	€	<u>4.400.000</u>
<i>Totale beschikbare weerstandscapaciteit</i>	€	<i>19.993.500</i>

Toelichting

Structurele weerstandscapaciteit

Middelen die permanent (structureel) kunnen worden ingezet om tegenvallers in de begroting (exploitatie) op te vangen, zonder dat dit ten koste gaat van de uitvoering van de bestaande taken.

- Onbenutte belastingcapaciteit

In de gemeente Borne is geen sprake van onbenutte belastingcapaciteit. Gezien de OZB norm artikel 12 is de onbenutte belastingcapaciteit nihil. Ten aanzien van rioolrechten, afvalstoffenheffing, leges en andere heffingen geldt dat deze 100% kostendekkend moet zijn, waardoor ook op deze onderdelen geen sprake is van onbenutte belastingcapaciteit.

- Begrotingsoverschot komende jaren

De verwachting is dat in 2020 een structureel begrotingsoverschot is waarbij het college van B&W lopende het begrotingsjaar voorstellen kunnen doen om deze in te zetten voor nieuw beleid.

Incidentele weerstandscapaciteit

Het vermogen om calamiteiten en andere éénmalige tegenvallers op te kunnen vangen zonder dat deze invloed hebben op de voortzetting van taken op het te gelden niveau.

- Post onvoorzien

De algemene post onvoorzien is in de primitieve begroting geraamd op € 63.000.

- Algemene reserve

De Algemene reserve kan volledig worden gezien als buffer om financiële tegenvallers op te vangen. Wel zijn door de raad minimale spelregels afgesproken.

- Reserve beleidsontwikkeling

De reserve Beleidsontwikkeling kan, uitgezuiverd van verplichtingen (op basis van door de raad genomen besluiten), volledig worden meegenomen als weerstandscapaciteit.

- Algemene reserve grondexploitatie

Op grond van gewijzigde regelgeving (notitie grondexploitatie van de commissie BBV) wordt het Winst-nemen op meerjarige grondexploitaties beheerst door het voorzichtigheidsbeginsel. Voorziene verliezen worden al in de jaarrekening opgenomen zodra zij bekend zijn. Positieve resultaten, ofwel winsten, worden pas in de jaarrekening verwerkt als zij met voldoende zekerheid vaststaan en dus zijn gerealiseerd. Door dit uitgangspunt worden niet meer de reële opbrengsten grondexploitatie gehanteerd in de berekening van de weerstandscapaciteit, maar de stand van de Algemene reserve Grondexploitatie.

- Stille reserves

Indien de marktwaarde van de bezittingen hoger is dan de boekwaarde op de balans is sprake van een stille reserve. Voor de gemeentelijke gebouwen betreft dit het verschil tussen de boekwaarde en de WOZ-taxatiewaarde. Stille reserves moeten zo nodig tijdig liquide kunnen worden gemaakt. Niet alle gemeentelijke gebouwen zijn direct verkoopbaar omdat ze een belangrijke maatschappelijke functie (onderwijs, sport) of een belangrijke taak in de gemeentelijke bedrijfsvoering (gemeentehuis, de Bieffel) vervullen. Deze worden niet meegenomen in de berekening van de weerstandscapaciteit. Met betrekking tot aandelenpakketten is de verkrijgingsprijs van de aandelen nihil, echter bij vervreemding zullen deze aandelen een bepaalde waarde vertegenwoordigen.

Benodigde weerstandscapaciteit / risico's

Medio april 2018 zijn de risicoprofielen geactualiseerd. De top 10 risico's van zowel de lijn- en projectorganisatie als de grondexploitatie worden hieronder weergegeven.

Lijn- en projectorganisatie

Afdeling / Strategisch project	Risico	Kans	Financieel gevolg
Productgroep Welzijn en Educatie	Autonome groei van de vraag naar jeugdzorg en WMO.	20%	max. € 775.000
Verbindingsweg	Onderzoeken Raadswerkgroep (ontsluiting Molenkamp + variant 5 / rondweg Zenderen) hebben grote consequenties op lopende ontwerptraject.	25%	max. € 500.000
Verbindingsweg	Verbindingsweg/onderdoorgang kan niet gerealiseerd worden binnen eigendomsgrens (na verwerving).	25%	max. € 500.000
Productgroep Uitvoering	Achterstand in groot onderhoud en het niet tijdig vervangen van gemeentelijke kapitaalgoederen.	20%	max. € 500.000
Zuidelijke Randweg	Het mogelijk niet (kunnen) voldoen aan gestelde subsidievoorwaarden, zowel qua uitvoerings- als verantwoordingsvereisten.	10%	max. € 925.000

Verbindingsweg	Grondwaterstanden blijken in werkelijkheid anders dan aangenomen.	35%	max. € 250.000
Verbindingsweg	Ontwerp dat voldoet aan alle eisen/normen en die volledige draagvlak heeft, blijkt onhaalbaar.	25%	max. € 250.000
Verbindingsweg	Tijdens realisatie aantreffen van onvoorziene objecten in de bodem (archeologische vondst, verontreinigingen, etc.).	25%	max. € 250.000
Team Ondersteuning	Er worden inkopen gedaan zonder dat er een geldend contract aan ten grondslag ligt.	50%	max. € 100.000
Verbindingsweg	Het blijken dat de gasleiding verlegd moet worden.	10%	max. € 500.000

Grondexploitatie

	<u>Risico</u>	<u>Kans</u>	<u>Financieel gevolg</u>
Grondexploitaties (geconsolideerd)	Een situatie waar sprake is van een (geringe) verslechtering van de economische situatie of stagnatie op de vastgoedmarkt. Gevolgen hiervan zijn: - de uitgifte van bouwgronden start later of stagneert tijdelijk; - de fasering van de investeringen en opbrengsten in de tijd verlopen niet volgens oorspronkelijke inschatting/planning waardoor extra renteverliezen optreden; - de gronden worden niet tegen de geraamde prijzen afgezet, of de toekomstige opbrengstenstijging is te optimistisch ingeschat; - aan de kostenkant voltrekt zich een prijsstijging welke niet kan worden gecompenseerd door een verhoging van de opbrengsten uit grondverkoop; - er is sprake van een rentestijging gedurende de resterende looptijd van het plan.	50%	max. € 6.300.000
Bornsche Maten	Het mogelijk niet kunnen voldoen aan de contractuele verplichtingen richting diverse private partijen. Er is een kans dat niet alle aangegane verplichtingen kunnen worden nagekomen en hiervoor een schadevergoeding moet worden betaald.	50%	max. € 1.900.000
Kollergang	Project afsluiten in 2018 en niet realiseren van verdere kaveluitgifte.	50%	max. € 1.200.000
Bornsche Maten	Extra archeologisch onderzoek: Binnen het plangebied liggen enkele verdachte locaties. Afhankelijk van wat er op deze locaties wordt gevonden kan het huidige budget worden overschreden.	50%	max. € 1.000.000
Bornsche Maten	Scopewijzigingen in het projectplan: Wanneer 'de knip' in de Rondweg niet wordt gerealiseerd zijn er schadeclaims te verwachten.	50%	max. € 1.000.000
Olde Engberink	In verband met beperking wijkerslocatie en onzekerheid over bereidheid tot vrije verkoop kan dit leiden tot een afwaardering van de helft van de kavels.	30%	max. € 1.650.000
Westermaat De Veldkamp	Langdurige stagnatie van de verkoop in combinatie met het uitblijven van opbrengstindexering.	50%	max. € 850.000

Kernrand Borne-West	Vanwege bestemmingsregels het niet kunnen uitgeven van een nog te realiseren erf ter plaatse van De Kluff Noord.	30%	max. € 270.000
Westermaat De Veldkamp	Om de verkoop te bevorderen bestaat de mogelijkheid dat maatregelen worden genomen die leiden tot een tussentijdse planherziening.	50%	max. € 100.000
Bornsche Maten	Gemeente wordt geconfronteerd met onvoorziene (bouw) claims van derden.	30%	max. € 150.000

Op basis van het volledige risicoprofiel is de benodigde weerstandscapaciteit bepaald. De basis hiervoor is een statistisch rekenmodel. Dit model gaat er vanuit dat niet alle risico's op hetzelfde moment en in volledige vorm plaats vinden. Hiervoor gebruiken we een zekerheidspercentage van 90%. Op basis van de meest recente risico-inventarisatie en simulatie is de benodigde weerstandscapaciteit € 6.057.000.

Weerstandsvermogen

Op basis van de beschikbare weerstandscapaciteit (geraamde stand per 1/1/2019) en de benodigde weerstandscapaciteit ziet de ratio er als volgt uit:

$$\text{Ratio weerstandsvormogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit} \quad \text{€ 19.993.500}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit} \quad \text{€ 6.057.000}} = 3,30$$

De benodigde weerstandscapaciteit is flink gedaald doordat een aantal risico's niet meer zijn opgenomen bij de grondexploitaties Bornsche Maten en het Regionaal Bedrijventerrein. Hiervoor zijn wel voorzieningen getroffen. Ook is bij de grondexploitatie De Veldkamp het risicobedrag verlaagd vanwege de stijgende belangstelling door het gereedkomen van de Zuidelijke Randweg en de aantrekkende economie.

Door de daling van de benodigde weerstandscapaciteit verhoogd de ratio en blijft ruim boven de gestelde norm van 1,0. Het weerstandsvormogen is op gewenst niveau.

Kengetallen

	Norm/ Signaleringswaarde	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Meerjarenraming		
					2020	2021	2022
1a Netto schuldquote	0% - 100%	123%	127%	145%	144%	140%	139%
1b Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	0% - 100%	123%	127%	145%	144%	140%	139%
2 Solvabiliteitsratio	> 30%	27%	24%	26%	27%	26%	27%
3 Grondexploitatie	5% van de begrotingsomvang	90%	85%	78%	77%	79%	79%
4 Structurele exploitatieruimte	> 0%	0%	2%	0%	1%	2%	4%
5 Belastingcapaciteit	Landelijk gemiddelde woonlasten 2018: 721	108%	108%	103%	103%	103%	103%

De berekening achter de kengetallen is beschreven in de ministeriële regeling tot vaststelling kengetallen. De betekenis van de getallen wordt hierna toegelicht.

1a Netto schuldquote en gecorrigeerde schuldquote

De schuldquote is een maat voor de hoeveelheid schulden ten opzichte van het eigen vermogen. Afhankelijk of een gemeente net grote investeringen achter de rug heeft, is de netto schuldquote hoger of lager. Normaal bevindt de netto schuldquote van een gemeente zich ergens tussen de 0% en 100%. De VNG geeft als leidraad dat, wanneer de netto schuldquote boven de 130% komt, dit een punt van aandacht moet zijn. In 2019 en 2020 zit de netto schuldquote hierboven door de financiering van de verbindingsweg. Door gewijzigde BBV richtlijnen mogen interne doorbelastingen niet meer als baten worden verantwoord in de administratie, maar als negatieve lasten. Hierdoor neemt het begrotingstotaal af en heeft dat invloed op het kengetal.

De gecorrigeerde schuldquote is gelijk aan de netto schuldquote omdat de gemeente geen leningen doorverstreckt.

2 Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio laat zien hoe groot het deel van het balanstotaal uit het eigen vermogen bestaat. Hoe hoger het kengetal, hoe hoger het eigen vermogen in verhouding is. Vanuit de VNG is gesteld dat een solvabiliteitsratio onder de 20% onwenselijk is en dat een norm van boven de 30% goed is. Met een gemiddeld solvabiliteitspercentage van rond de 27% zit Borne ruim boven de minimum norm.

3 Grondexploitatie

Dit kengetal geeft aan hoe groot de balanswaarde van de gronden is, ten opzichte van de totale begroting. Een lager kengetal betekent een kleinere balanswaarde van de gronden en dus minder (mogelijke) risico's. Bij risico's valt te denken aan kosten die gemaakt zijn voor het bouwrijp maken van de gronden maar waarbij de kavels niet verkocht worden. Door wijzigingen in de BBV richtlijnen moet tussentijds winst genomen worden wanneer deze wordt verwacht, de zogenaamde percentage of completion methode (POC methode). Hierdoor is het percentage ten opzichte van voorgaande jaren gedaald.

4 Structurele exploitatieruimte

De structurele exploitatieruimte wordt aangegeven als een percentage op basis van de structurele baten en lasten. Hoe hoger het percentage, hoe meer structurele ruimte. Voor 2019 staat dit percentage op 0% wat inhoudt dat er geen tot weinig structurele ruimte in de exploitatie is. De ontwikkeling in het meerjarenperspectief laat een positieve trend zien.

5 Belastingcapaciteit

Dit kengetal geeft aan hoe de gemiddelde woonlasten binnen de gemeente zich verhouden tot het landelijk gemiddelde. De gemiddelde woonlasten liggen 3% boven het landelijk gemiddelde, er is relatief minder ruimte om belastingen te verhogen. De daling van de gemiddelde woonlasten wordt veroorzaakt door de verlaging van de tarieven afval en riool. Hiermee zijn we dicht bij het landelijk gemiddelde gekomen. Voorstellen voor lastendrukverhoging kunnen weer leiden tot stijging van het percentage.